

ФОРМУВАННЯ МОЛДАВСЬКОГО НАПРЯМУ ВІЙСЬКОВОЇ ПОЛІТИКИ УКРАЇНСЬКОГО КОЗАЦТВА

Міжнародне становище українських земель у періоди бездержавності (зокрема, середини XIV — середини XVII ст.), ніколи не ставало предметом розгляду вітчизняних істориків. Це пояснюється причинами методологічного та ідеологічного характеру. Адже такі поняття, як міжнародне становище, геополітичне середовище, політичне до-вкілля та ін. ототожнюються з зовнішньою політикою в цілому. А вона є прерогативою суб'єктів міжнародних стосунків. Тому, здається, мова може йти тільки про міжнародні проблеми держав-метрополій, до складу яких входили українські землі (Польське королівство, Велике князівство Литовське, Річ Посполита). Відповідно польська, російська і українська (переважно колоніальна і провінційна за своїм характером) історіографія повністю ігнорувала цей аспект історії України. Однак тут треба провести розмежування між явищами різного порядку. Дійсно, Україна не була суб'єктом міжнародної політики. Але українські землі займали цілком визначене геополітичне становище і знаходилися під впливом об'єктивних зовнішньополітичних факторів. Причому ці впливи були відмінними від тих, які діяли в інших регіонах держав-метрополій або проявлялися на українських землях в інших формах. Скажімо, такі території, як Помор'я і Поділля, знаходилися під дією зовсім різних зовнішньополітичних чинників. І, скажімо, невдачі Польщі в татарській політиці оберталися страшними спустошеннями саме українських, а не абстрактних польських земель.

Тому є всі підстави окремо говорити про міжнародне становище окремих територій таких великих і неоднорідних держав, як Литва і Польща, маючи на увазі всю сукупність зовнішньополітичних чинників, які впливали на них. Відповідно, перед українською історіографією відкривається цілий напрямок нових досліджень, пов'язаних з висвітленням реального місця і значення українських земель у міжнародній політиці. Ці дослідження мають включати в себе вивчення міжнародних відносин держав-метрополій і їхніх найближчих щодо українських земель сусідів, політичний розвиток держав, які оточували українські землі і мали на них безпосередній вплив та ін. Такий підхід, зокрема, є важливим для дослідження процесу становлення україн-

ського козацтва — сили, яка з часом виступає суб'єктом міжнародних військово-політичних відносин. В історичній літературі повсякчас наголошується на значенні татарського фактора в формуванні козацтва. Однак, при всій його важливості, міжнародна ситуація в період формування козацтва була набагато складнішою. Татарська проблема була лише її найяскравішим проявом.

Лінія зовнішнього кордону українських земель у складі Великого князівства Литовського і Польщі проходила вздовж московських, кримських, турецьких і молдавських володінь. І з усіма цими сусідами Литва і Польща знаходилися в стані довготривалих відкритих чи прихованих воєнних конфліктів. Все це відповідним чином впливало на українське суспільство і молоде козацтво. Зрозуміло, що стосунки з навколишніми державами не зводилися до самих лише конфліктів. Але для воєнної корпорації, якою зростало козацтво, саме різні самі форми воєнного протистояння були визначальним живильним середовищем розвитку. Згодом козацтво розпочинає власну активну діяльність на кожному з цих напрямків. І лише при поверховому підході може видаватися, що, наприклад, зовнішня політика Богдана Хмельницького формувалася на пустому місці. Насправді вона мала глибокі історичні коріння. Насьогодні предметом окремих досліджень ставали тільки козацько-московські стосунки, та й то у цілком певних аспектах. Яскравим прикладом причинної обумовленості козацької політики є молдавські справи козацтва. Дана стаття є спробою подивитися на формування молдавського напрямку політики козацтва у всій багатогранності історичних реалій.

Молдавська держава виникла у другій половині XIV ст на землях Дністровсько-Прутського межиріччя, які перед тим належали Галицько-Волинському князівству. Заселення цієї території волохами і утворення Молдавської держави заповнили значний демографічний і повний політичний вакуум, який існував тут після зникнення Галицько-Волинського князівства. Однак зв'язки молдавських, прикарпатських і подільських земель залишалися традиційно сильними і проявлялись у найрізноманітніших формах. У політичній сфері між двома новими володарями земель колишнього Галицько-Волинського князівства — Молдавією і Польщею — відразу виникла проблема територіального розмежування. Молдавія претендувала на частину Прикарпаття, а Польща — на всю територію Молдавії. Вирішення цієї суперечки затягнулося на кілька сторіч і стало основою безкінечних міждержавних і прикордонних конфліктів.

Майже з початку свого існування молода Молдавська держава була змушена вирішувати ще одну, вкрай гостру турецьку проблему.

У 1420 році турки зробили невдалу спробу взяти Білгород, який займав стратегічно важливе становище в гирлі Дністра. Цей похід сполошив і сусіднє Велике князівство Литовське (ВКЛ), південно-західний кордон якого за Вітовта проходив вздовж лівого берега Дністра до Чорного моря. Східніше Білгорода знаходився порт Хаджибей, який належав ВКЛ. Тому ВКЛ надало допомогу Молдавії у зміцненні Білгородської фортеці. Туди було направлено дванадцять тисяч робітників і чотири тисячі возів з будівельними матеріалами. У 1454 році османський флот знову напав на білгородську фортецю, але теж безрезультатно. Тоді за участю татар турки скористалися своєю улюбленою тактикою безперервних нападів для послаблення противника. У 1456 році Молдавія вперше погоджується на сплату Туреччині данини у розмірі двох тисяч золотих. Водночас молдавський господар Петро Аарон визнав себе васалом польського короля.

З 1457 року розпочинається правління господаря Стефана Великого, найвидатнішої політичної фігури в історії Молдавії. У 1465 році Стефан був змушений погодитись на збільшення данини туркам до трьох тисяч золотих. Одночасно, для збереження незалежності, він кілька років вів війни з Угорщиною и Волощиною. У 1473 році, коли турки втягнулися в довгу війну в Азії, господар відмовився платити данину, що було рівнозначно оголошенню війни. Наприкінці 1474 року турецьке військо з'являється в Молдавії, але у битві біля міста Васлуя стотисячне військо Сулейман-паші було розбите вдвічі меншими силами Стефана. Ця перемога прославила Молдавію на всю Європу. Однак реальної допомоги від християнських володарів Стефан не отримав. Він навіть змушений був визнати васальну залежність від Угорщини, очікуючи на її підтримку. Влітку 1476 року в Молдавію вирушив особисто султан Магомед II з стоп'ятидесятитисячним військом. У битві при Розбоєнах Стефан зазнав поразки, турки окупували Молдавію, однак столиці Сучави і фортець Хотина і Нямеці взяти не змогли. Коли ж турки стали відходити, Стефан кинувся навздогін і громив окремі загони аж до переправ через Дунай. Отже, і у цій війні Молдавія фактично перемогла, але це була Піррова перемога. Матеріальні та людські резерви маленької держави були сильно підірвані і Стефан знову погоджується на виплату данини туркам, тепер уже в розмірі п'яти тисяч золотих.

Забезпечивши мир з турками, Стефан довгий час ував стосунки з Польщею та Угорщиною. Однак Османи не забули про Молдавію. У 1484 році султан Баязид II з великим флотом та сухопутним військом здійснює новий похід в Молдавію. Стефан очікував походу турків вглиб країни, але ті обмежились захопленням стратегічно важливих

міст-фортець Килії та Білгорода і земель між ними. Султан справедливо вважав захоплені фортеці воротами в Молдавію, Угорщину, Польщу і Русь. Територію між Дністром і Прутом понад Чорним морем було приєднано до Силістрійського санджаку, тобто вона безпосередньо увійшла до складу Османської імперії. Турки відразу приступили до впорядкування цих земель на свій лад. У міста були призначені коменданти (диздари), судді (кадії), поставлені гарнізони яничар. Згодом у степу під захистом білгородської фортеці поселилися татари, які дістали назву білгородської орди — невеликої, але дуже агресивної в діях. Втрата Причорн різко ускладнило становище Молдавії. На півдні вона була відрізана від Чорного моря і стала беззахисною перед турками. Однак і в цих умовах Стефан намагався продовжувати боротьбу. У 1485 році він відмовився платити данину туркам, визнав себе васалом польського короля і за допомогою трьох тисяч польських (і руських) рицарів розбив турецького пашу. У наступному році Стефан одержав ще одну перемогу над турками, які привели свого претендента на господарство, але потім знову відновив сплату данини.

Оскільки Польща прагнула скористатися непротим становищем Молдавії і замість допомоги виношувала плани її інкорпорації, то у 1489 році Стефан різко змінив зовнішньополітичну орієнтацію, визнав себе васалом угорського короля і перейшов на бік антиягеллонської коаліції. Брати Ягеллончики були правителями Польщі (Ян Ольбрахт), Чехії, Володислав і Великого князівства Литовського (Олександр). На той час династія Ягеллонів була однією з найпотужніших у Європі. Однак проти неї об'єдналися дуже сильні противники — Габсбурги, Угорщина, Крим, Московія і Молдавія. У 1490–91 роках молдавські загони напали на Покуття. Центральною особою у цих подіях був Муха (згодом нібито він же — Андрій Боруля). Радянська історіографія видавала його за керівника селянського повстання. Але у контексті міжнародної ситуації Муха виступає швидше як людина Стефана.

У 1497 році Ян Ольбрахт вирішив відкрито завоювати Молдавію для польської корони. Восьмидесятитисячне коронне військо увійшло до Молдавії, обложило Сучаву і опустошило країну. Та Стефану за допомогою турків і татар вдалося вигнати поляків, а наприкінці завдати їм великих втрат у Кузьминському лісі. Не залишилась осторонь цих подій і Москва. Коли великий литовський князь Олександр повів військо на допомогу брату, то через категоричний протест Москви, він був змушений повертатися від Брацлава назад. У 1498 році уже турки двічі спустошили прикарпатську Русь. Перший раз вони дійшли до Перемишля, але другий, вже зимовий похід закінчився для них

катастрофою. По дорозі назад на переправі через Дністер вони були розбиті молдаванами. Стефан черговий раз виступив проти турків. Це на короткий час примирило Молдавію і Польщу, але у 1502 році Стефан знову зайняв спірне Покуття.

Правління Стефана Великого склало цілу епоху в історії Молдавії, однак, одночасно, і вкрай заплутало вузол політичних суперечок навколо Молдавії. У 1504 році новим господарем став Богдан Орбул. За його правління продовжувалися періодичні взаємні напади один на одного з молдавського і польського боків. У 1509 році відбувся найбільший воєнний конфлікт за часів Орбула. Господар здійснив рейд Прикарпаттям аж до Львова, у відповідь на що поляки спалили Хотин і обложили Сучаву. Все це супроводжувалося взаємними спустошеннями і мародерством.

Укладений згодом мир не міг бути довготривалим. Смак до молдавських авантур у повній мірі відчули подільські магнати і шляхта. Ще у 1490 році Федір Бучацький допомагав одному з претендентів на молдавський трон, котрий обіцяв у випадку перемоги сплачувати Бучацькому по одній тисячі злотих щорічно. Згодом іншого претендента підтримав потужний магнатський рід Халецьких. Подільська шляхта переманювала до себе молдавських селян і була готова до нових авантур, хоча вони далеко не завжди закінчувалися вдало. Так, у 1506 р. в Молдавії загинули відомі брати Струсі.

Наступник Богдана господар Стефан правив недовго і був отруєний. У 1527 році господарем став побічний син Стефана Великого Петро Рареш, який довгий час проживав в Польщі і спочатку вважався її ставлеником на молдавському столі. Та звичні інтереси зробили свою справу. У грудні 1530 року Петро Рареш (Петрило) несподіваним нападом зайняв Покуття і розложив у Коломиї, Снятині, Тисмениці та інших місцевостях свої залоги. Він запросив на допомогу татар, які дійшли до Брацлавщини, але були розбиті там Остафієм Дашковичем та Іллею Острозьким. Лише влітку 1531 року поляки змогли зібрати шеститисячне військо. Очолюване гетьманом Яном Тарновським воно з боями витіснило молдаван з Покуття. Тоді назустріч рушив господар з двадцятитисячним військом. 22 серпня 1531 року відбулася вирішальна битва під Обертином, у якій внаслідок умілих дій Тарновського поляки розбили противника. Це була одна з найяскравіших перемог Польщі у XVI ст.

Однак принципово і ця подія нічого не змінила. Наступного року Рареш розбиває авантюрну вилазку до Молдавії тисячного заgonу шляхти. У 1535–36 роках Рареш тричі нападав на Покуття і Поділля, пустошачи місцевість і забираючи полон. У ці роки він діяв як союзник

Москви, оскільки король Сигізмунд Август вів воєнну компанію на сході. Зрештою у 1537 році Польща вирішила остаточно розправитися з Рарешем. Під Львовом було зібране велике військо, але через відсутність коштів у короля шляхта підняла заколот і розійшлася. Та частина шляхти, яка була готова до військових пригод і без грошей, восени вибралася на Буковину на чолі з Миколою Синявським. Вони спалили Чернівці і кілька сіл, на що Рареш відповів походом на Терєбовлю, де знищив двохтисячне польське військо. Тоді поляки повторно зібрали військо — вісімнадцять тисяч чоловік і рушили на підкорення Молдавії. А туркам справа подавалася таким чином, що Польща діє і в інтересах султана. У серпні 1538 року Тарновський обложив Хотин. Через бунт бояр Рареш був змушений просити миру і зректися претензій на Покуття.

Та справжня біда знову насувалася з іншого боку. Того ж року султан Сулейман із двохсоттисячним військом окупував Молдавію. Рареш втік до Трансільванії, а його місце зайняв родич Сулеймана (по дружині) Стефан Лакуста. Та зміною господаря справа не обмежилася. Турки відірвали від Молдавії ще частину території на півдні — з центром у Тягині на Дністрі. Її було включено безпосередньо до складу імперії Османів. Тягин було перейменовано на Бендери і у ньому збудували потужну фортецю. Місто стало не тільки центром турецького санджаку, але і головною опорою турецького панування у Північному Причорномор'ї. Молдавські господарі потрапили у жорстоку залежність від Туреччини. Основною формою експлуатації країни вважалася сплата щорічної данини — харачу, розмір якої постійно зростав. Якщо у 1540-х роках вона складала дванадцять тисяч золотих, то у 1560-х роках уже тридцять тисяч. Крім цього господар мав давати і нерегулярні, але не менш обтяжливі хабарі (бакшиш) і подарунки (пекшеш) чиновникам Порти, поставляти до Туреччини продукти харчування і утримувати турецьке військо на власній території.

Однак найбільшим злом для Молдавії стала ситуація, яка склалася навколо господарського престолу. Він стає предметом торгу між турецькою владою і численними претендентами на місце господаря. Якщо спочатку така практика носила спорадичний характер, то згодом перетворилася у цілком осмислену політику. За отримання престолу претендент мав сплатити разову суму в розмірі від двохсот тисяч у середині XVI ст. до одного мільйона золотих наприкінці сторіччя. Тому султанський двір був прямо зацікавлений у частій зміні господарів. Це накладалося на об'єктивну боротьбу різних претендентів за молдавський трон. А зміна господарів з кожним разом збільшувала «фонд» претендентів, оскільки до їхнього числа потрапляли не тільки

ексгосподарі (якщо вони залишалися живими), а і їхні родичі. До цієї справи активно залучались і сусідні країни. Претенденти і ексгосподарі знаходили там притулок і шукали допомоги, причому не тільки при дворах правителів, але і серед різних угруповань феодальної знаті. Це, у свою чергу, давало зручний привід для втручання у внутрішні справи Молдавії. Боротьба за молдавський престол перетворилася у перманентне заняття не лише для місцевої верхівки, але і усіх сусідів Молдавії. Вона стала одним з головних дестабілізуючих факторів міжнародної політики у Південно-Східній Європі.

У 1541 році на молдавський трон повертається Рареш (Лакусту було отруєно). Він зобов'язався сплачувати туркам дванадцять тисяч дукатів на рік і зовні вів себе як ставленик султана. До певної міри польсько-молдавські стосунки перетворилися на стосунки польсько-турецькі. Турецька загроза ставала для Польщі, яка притримувалась політики замирення з турками будь-якою ціною, все реальнішою. Сулейман зайняв більшу частину Угорщини і фактично турецький кордон тепер проходив по Дністру і Карпатах. Поляки звинувачували Рареша, що він хоче захопити для султана Кам'янець, але не все було так просто. Таємно Рареш намагався сприяти християнським державам. Він давав шпигунську інформацію і навіть нібито був готовий при нагоді захопити султана в полон. Рареш збудував фортецю Сороки на Дністрі, з одного боку, проти Польщі, але з іншого — на противагу турецькій фортеці Бендерам.

У 1546 році молдавським господарем стає син Рареша Еліаш, який виховувався у Стамбулі як правовірний мусульманин. Він уклав мир з Польщею А коли у 1550 році молдавани напали на Бар, де були розбиті Претвичем, господар виправдовувався тим, що робив це з волі султана. Так у 1551 році Еліаш зрікся престолу і господарем став Стефан Рареш — теж ставленик турків. Частина молдавських бояр шукала підтримки в Польщі і обговорювала плани переходу під владу польського короля. З іншого боку, такі плани мали широку популярність і у Польщі. У 1551 році поляки неофіційно підтримали виступ претендента Івоні, надавши йому кілька коругв кінноти. Івоня перейшов Дністер, однак зустрінутий Стефаном, змушений був відступити. Тоді Івоня із своїми прихильниками, серед яких був ще один претендент — Петро-Олександр і логофет Могила (батько майбутнього господаря Могили) залишилися на польській прикордонній службі в «обороні поточній».

Відверта протурецька позиція Стефана не задовольняла ні Польщу, ні Габсбургів, ні частину молдавських бояр. У вересні 1552 року його було вбито. З Поділля до Молдавії рушило три тисячі добро-

вольців, у тому числі Івоня, Бернат Претвич, Станіслав Замойський, за спиною яких стояв гетьман Микола Синявський. Вони посадили на молдавський престол Петра-Олександра Лопушняну. Івоня, який доводився йому племінником, нібито добровільно поступився дядьку престолом. Олександр приніс присягу підданства королю Сигізмунду. Але, одночасно, він підкреслено вів себе як лояльний підданий султана, допомагаючи туркам у війні проти Габсбургів в Угорщині. Сулейман був змушений змиритися з таким становищем Молдавії, оскільки одночасно вів війни на Балканах, в Середземному морі і на сході проти Персії. У 1553 році між Польщею і Туреччиною було укладено угоду, яка закріплювала подвійне підпорядкування Молдавії. На певний час вона стала основою польсько-турецьких мирних відносин. Із сторони Дністра Польщу тепер непокоїли турецькі беї і білгородські татари, які разом з татарами кримськими нападали на українські землі, незважаючи на заборони султана.

Ситуація, яка склалася навколо Молдавії, задовольняла Туреччину і офіційну Польщу, але зовсім не подобалася Габсбургам, а також сильній антитурецькій опозиції в самій Польщі. Значна частина польського суспільства (у тому числі українського) була проникнута ідеями священної війни проти турків. Цієї позиції притримувалися такі впливові особи як гетьмани Ян Тарновський і Микола Синявський, знаменитий публіцист Станіслав Оріховський, українські князі та багато ін. Польські гетьмани та прикордонні урядники (українські князі і польські магнати) завжди були готові неофіційно підтримати і прикрити будь-які дії, спрямовані проти турків і татар. Але коли службові особи все ж були зв'язані своїм офіційним статусом, то окремі магнати дозволяли собі і відвертіші дії.

Найвідомішими представниками останньої групи в середині XVI ст. були князь Дмитро Вишневецький і Ольбрахт Ласький. Якщо постать Дмитра Вишневецького є предметом іншої розмови, то невідомий українському читачу Ольбрахт Ласький заслуговує на окрему згадку. Він уособлював собою тип авантюриста міжнародного масштабу. Ольбрахт був сином серадського воєводи і належав до знаменитого роду, який дав Польщі канцлера, католицького примаса, відомого релігійного реформатора, не рахуючи дрібніших осіб. Лаські завжди притримувалися відверто антитурецької позиції. Замолоду Ольбрахт Ласький довго перебував при дворі австрійського імператора. У 1560–70-роках він брав участь у найбільших міжнародних і внутрішнь-ополітичних інтригах Польщі, сварився і мирився зі своїми королями, підтримував стосунки з іноземними володарями — від англійської

королеви до московського царя, укладав заради грошей фіктивні шлюби та ін.

Перебуваючи при австрійському дворі, молодий і амбіційний Ласький загорівся ідеєю здобуття Молдавії. Невдовзі він знайшов собі і спільника — Яна Якуба Геракліда. Той видавав себе за потомка грецьких деспотів Криту і родича молдавських господарів. Ласький знайшов кошти, щоб набрати для Геракліда військо в обмін за обіцянку останнього, що після здобуття молдавського трону, йому будуть відшкодовані всі витрати і надано уряд гетьмана. Набраний загін складався з таких же шукачів пригод. Наприкінці 1561 року Гераклід і Ласький увійшли до Молдавії, розбили господаря Олександра і Гераклід зайняв престол. Спочатку він винагородив Ласького і дав йому в управління Хотин. Та невдовзі вони пересварились, а на початку 1563 року Гераклід відібрав у Ласького Хотин.

Ласький повернувся до Польщі і знайшов спільну мову з новим претендентом на молдавський стіл — князем Дмитром Вишневецьким. Сімейна традиція Вишневецьких свідчила, що вони ніби мали родинні зв'язки з господарем Стефаном Великим. Цього для Вишневецького було досить, щоб вважати свої права на молдавський стіл не менш обґрунтованими, ніж права інших претендентів. Влітку 1563 року проти Геракліда розпочалося повстання молдавських бояр на чолі з гетьманом Стефаном Томшею. Одночасно до Молдавії увійшли Вишневецький і, з боку Хотина, Ласький. Томша розправився з Гераклідом, а потім запросив Вишневецького на молдавський трон. Не чекаючи підступу, князь рушив вглиб Молдавії, але був розбитий, схоплений і виданий туркам. Так Томша позбавився від небезпечного конкурента і сам став господарем. Як і вся діяльність Вишневецького, його похід в Молдавію мав для козацтва символічне значення. Трагічна загибель князя показала всю небезпечність втягування козацтва у заплутані молдавські справи. І через дев'яносто літ його долю повторив молодий Тиміш Хмельницький.

Однак Томша не зміг знайти спільну мову з турками і утримався на престолі всього півроку. Турки повернули на господарство Олександра Лопушняну. Томша втік до Польщі, а там був страчений, що стало помстою за смерть Дмитра Вишневецького. Щоб не загострювати стосунки з турками, король умовив Ласького повернути Молдавії Хотин, який той захопив ще під час походу Вишневецького. За це Ласький дістав уряд серадського воеводи, тобто став польським сенатором. Та головні інтереси Ласького і надалі залишалися на півдні. У 1566 році він разом з Якубом Претвичем організував напад на Очаків, де була взята велика здобич. Після татарського нападу 1568

року Ласький особисто очолив погоню за ними з кількома ротмістрами, а не наздогнавши, напав на околиці Очакова і Тягіна. Попустошивши їх, під тиском татар, Ласький був змушений відступати табором. В Польщі ця виправа була оцінена, як великий триумф.

Не забував Ласький і про Молдавію. Він зібрав гроші, щоб знову завоювати молдавський трон, на цей рад для себе. У 1568 році Олександра було отруєно, очевидно, боярами, і місце господаря зайняв його син Богдан. Той мав тісні зв'язки з польськими магнатами — Криштофом Зборовським, Яном Тарло, Юрієм Язловецьким і, звичайно, з Лаським. Господар навіть збирався пов'язати себе з польськими магнатами родинними стосунками. Турки навіть остерігалися, що він перейде на бік Польщі. На початку 1572 року через боярський заколот Богдан був змушений втекти до Польщі. Король дозволив надати йому допомогу для повернення на трон. На чолі допоміжного війська чисельністю до двох тисяч чоловік став подільський воєвода Микола Мелецький. А серед учасників походу були такі відомі ротмістри, як Станіслав Лянцкоронський, Микола Гербурт, Миколай Язловецький, Як Іордан, Темрюк Шимкович, Мартин Чурило, Мацій Осовський. Та ця кампанія закінчилася поразкою магнатського війська від молдавсько-турецьких сил.

Турки посадили на молдавський престол Івоню — того самого, який вже робив спробу зайняти Молдавію, а у 1551–52 роках служив у польському війську на Поділлі. Потім він побував у Московії, а наприкінці довго жив у Туреччині. Прибувши до Молдавії, він присягнув на вірність не лише султанові, а й польській королеві. Він виглядав фігурою, достатньо прийнятною для всіх зацікавлених сторін. Та молдавський престол вимагав крові і вже у 1574 році Івоня вступив у відкритий конфлікт і на допомогу собі запросив козакуючу шляхту і низових козаків. Це вже була друга, після Дмитра Вишневецького, поява козаків у Молдавії. А у 1577 році козацтво на чолі з Іваном Підковою та Яковом Шахом організувало першу самостійну виправу до Молдавії.

Козацтво почало діяти у цій частині Європи як самостійний суб'єкт міжнародних стосунків. Як свідчить вся історія Молдавії, молдавсько-турецьких та молдавсько-польських стосунків з кінця XV до середини XVI ст., втягування українського козацтва у молдавські справи було зовсім не випадковим. І коли з другої половини XVI ст. козацтво проклало до Молдавії власний шлях, то воно діяло у вже наперед запропонованих часом координатах. Його найбільшими акціями в Молдавії стали посадження на господарство Івана Підкови у 1577 році, молдавські походи 1594–95 років і події часів Визвольної війни.